
Leger trenger også hvile

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

Tidsskriftet

Utover 1800-tallet kom arbeiderbevegelsen i Norge skikkelig i gang. Behovet for å begrense arbeidstid hadde gjort seg gjeldende allerede under den industrielle revolusjon i Storbritannia, der arbeiderne slet med svært dårlig velferd, lav moral og arbeidsdager som kunne vare 16 timer. I Tidsskriftet nr. 13/1908 tok en lege til orde for at også leger har behov for regulert arbeidstid. Under følger et utdrag (Tidsskr Nor Lægeforen 1908; 28: 561–3).

Bør lægernes arbeidstid begrænses?

Av Th. Langaker, Kristiania.

Det har til alle tider været erkjendt, at mennesket trænger et passende forhold mellem hvile og arbeide. Hviledag hver syvende dag er vistnok heller ikke indstiftet blot for kirkefolket; specielt anses et vist antal timers søvn hvert døgn for en nødvendighet. Gjøres der brudd paa denne naturlov, vil følgerne før eller senere melde sig. Eksempler herpaa ser lægerne ofte i sin praksis. Det er derfor besynderlig, at lægerne ikke tager hensyn til denne lov, naar det gjælder deres egen person. Thi mens de fleste samfundslag har havt sin arbeidstid regulert og den senere tid mere og mere arbeide for at faa den formindsket i overenstemmelse med naturens og livets retsmæssige krav, vedblir lægerne fremdeles at stille sin arbeidskraft til tjeneste 7 dage i uken og nätterne med.

(...) Har da samfundet ret til likeoverfor en mand, der passer sin gjerning hele dagen, at vække ham – nei alarmere kan man gjerne si – ham og hans husstand, midt i hans bedste søvn, og kommandere ham hurtigst mulig i klæderne og ut i vor tildels barske natur for at utføre et arbeide, der er baade anstrengende og ansvarsfuldt? Jeg bortser helt fra, at betalingen for

nattepraksis ikke staar i rimelig forhold til det ydede arbeide; thi jeg mener, at ingen, der utfører dagarbeide, kan sælge sin natte for nogen pris, langt mindre tvinges til at arbeide om natten.

Jeg spør: har vi ret til likeoverfor vor familie og vor egen helbred at føre en saadan tilværelse: aldrig en eneste aften at kunne sidde tryk i sin stue efter endt dagverk og nyte hjemmets ro og hvile, aldrig en aften at kunne gaa til sengs med den trygge følelse at kunne hvile til morgenen? Jeg vet, der findes stillinger i andre livsforhold, hvor natarbeide og søndagsarbeide er paakrævet; men der ydes da vedkommende erstatning ved til gjengjæld at gi dagen til fri disposition.

(...) Hvad har vi saa igjen for vort opofrende arbeide dag og nat? Derpaa kan alle de fattige lægeenker, som findes i vort land, vistnok gi svar.

(...) Da der altid vil forekomme sygdomstilfælde om natten og helligdagene, maa publikum selvfølgelig gives adgang til at faa hurtig hjælp; men derfor er nattepraksis og søndagspraksis i sin almindelighet ikke nødvendig; thi kommunen bør oprette eller yde økonomisk støtte til opprettelse av et nødvendig antal stationer, hvorfra foreløpig hjælp kan erholdes om natten og helligdagene. Naar det er gjort, og publikum er blitt bekjendt med disse stationer, vil en forandring av gamle kontrakter mellem læger og de respektive institutioner og sykekasser neppe møte nogen vanskelighet, og nye kontrakter maa da kun gjælde hverdagspraksis og dagspraksis. En læges arbeid eer saa anstrengende og ansvarsfuldt, at han maa være i fuld vigør, om han skal kunne utføre godt arbeide, saa det er i publikums egen interesse, at den læge, der arbeider om dagen, skaanes om natten og omvendt. Husk, der kan være tilfælde, hvor en feildiagnose eller et feilgrep av lægen kan være skjæbnesvangert for patienten. Vil en læge nu, naar han om aftenen eller natten føler sig træt og uskikket til at gaa ut i praksis, negte at efterkomme en saadan anmodning, kan han risikere at bli chikanert paa det skammeligste.

Skylden for de nuværende meningsløse arbeidsforhold blant os læger har vi nærmest os selv at takke for; thi jeg tviler ikke paa, at publikum vil vise sig forstaaende overfor en ordning som av mig antydnet, hvis vi forlanger den. Specielt tror jeg, at arbeiderne, og dermed sykekasserne, vil finde det rimelig, om vi f. eks. oppstiller en 10-timers dag som norm. Selv har de jo 8-timers dagen paa sit program.

Denne reform er nu saa meget mere paakrævet – thi selv om vi ikke tror paa socialisternes seier i den nærmeste fremtid for sit program om sykepleiens fuldstændige overgang i beskatningen med ansættelse av kredsleger, der da formentlig dag og nat skulde vaage over sin kreds' sundhet og velvære, saa faar vi dog om ikke ret længe en sykeforsikring, der vil indbefatte omtrent halvdelen av det norske folk. Privatpraksisen vil avtage i forhold hertil, og de fleste læger vil i større og mindre grad bli avhengige av denne institution, der neppe vil byde sine læger synderlig bedre vilkaar end de nuværende sykekasser. Skal man da ingen godtgjørelse ha til kontorhold eller fri vikar i sommerferien, ei heller pension, da tror jeg, de norske lægers økonomiske og dermed socialie stilling er paa veien nedover mot et niveau, der vil være til like megen skade for samfundet som for lægerne.

Naar vi erindrer, hvordan vi som unge med begeistring valgte lægens kald, var det vel faa av os, som da anet, hvilke krav denne stilling medførte. Faa av os anet, at vi skulde bli nødt til at organisere os for i fællesskap at kjæmpe for vor økonomiske eksistens. Men vi lever i en tid, da de forskjellige samfundsklasser fører en skarp kamp for sine særinteresser. De, som ikke deltager i denne kamp, vil uten barmhjertighet bli trampet under føtter. Skal vi kunne vedbli at fylde vor ansvarsfulde stilling i samfundet, maa vi ikke vike tilbake for ogsaa at deltage i den økonomiske og sociale kamp.

Publisert: 25. januar 2019. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0925

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. mars 2026.